

Úpadek poleis a vzestup Makedonie

Aleš Mučka

Řecko po Peloponéské válce

- Athény se zbavily vlády třiceti tyranů a obnovily svůj námořní spolek (378/377 př. n. l.) , ale neměly již takovou moc jako dříve
- Sparta vyčerpaná Peloponéskou válkou neměla dost sil pro pozici hegemona v Řecku
- Menší města si uvědomila slabost obou velmocí a začala vést samostatnou politiku, někdy i proti Spartě a Athénám

Meče ještě neutichly

Politická nestabilita v Řecku

- Sparta neměla žádnou poválečnou politiku
- Obyvatelé Athén nesouhlasili s vládou *třiceti tyranů* a bojovali proti ní v tzv. Phylském tažení
- I když byli demokraté poraženi, tyranie byla ukončena a spartský král Pausanias byl postaven před soud, který ho osvobodil
- Důležitou roli sehrála i Perská říše

Anabáze

Řeční žoldnéři ve službách perského prince

- Po smrti svého otce Dareia II. (404 př. n. l.) se Kýros mladší rozhodl svrhnout bratra Artaxerxése II. z perského trůnu
- Do své armády začlenil i 10 400 hoplítů a zhruba 2 500 peltastů (včetně 700 Spartanů)
- V bitvě u Kunax (3. září 401 př. n. l.) Kýros umřel a řeční žoldnéři se vrátili domů
- Vše popsal Xenofón ve své *Anabázi*

THE PERSIAN EMPIRE

490 B.C.

SCALE OF MILES

KEY

Limits of the Persian Empire ———

Route of Xenophon and the 10,000 - - - - -

Poslední války antických Řeků

Poslední rozsáhlé konflikty poleis

- Korintská válka (395 – 387 př. n. l.)
- Bojótská válka (378 – 375 př. n. l.)
- Thébsko – spartská válka (378 – 362 př. n. l.)
- Sociální válka (357 – 355 př. n. l.)
- Třetí svatá válka (356 – 346 př. n. l.)
- Zahraniční válka (346 – 343 př. n. l.)
- Bitva u Chairóneie (2. srpna 338 př. n. l.)

Korintská válka (395 – 387 př. n. l.)

Řekové potřebují hegemonu

- Po bitvě u Kunax požadovali Peršané stažení spartských posádek z měst v Malé Asii
- Král Agesilaus II. na přelomu let 397/396 př. n. l. vedl výpravu 2 000 svobodných heilotů a 6 000 spojenců do Malé Asie
- Nepřítomnosti jednoho krále využili Argos, Athény, Korint a Théby a vytvořili spojení zaměřené proti Spartě

Spart'ané se nevzdávají

- Spart'ané v letech 402 až 400 př. n. l. vyplnili polis Elis jako odstrašující příklad
- Roku 395 př. n. l. napětí mezi Spartou a jejími odpůrci přerostlo v ozbrojený konflikt
- Záminkou byl územní spor mezi městy Fókis a Lokridou (pastviny pro ovce)
- V prvním roce války porazily Théby Spart'any v bitvě u Haliartusu, kde umřel i Lysander

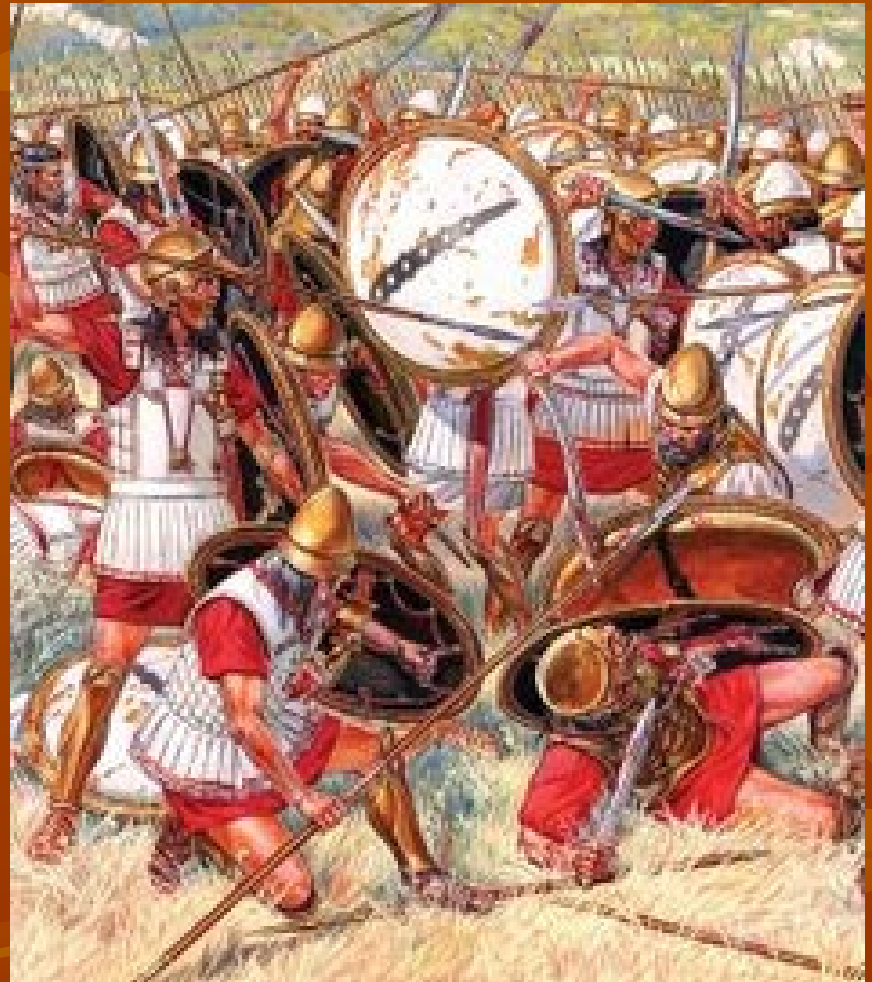
Perská říše zasahuje

- Roku 394 př. n. l. zvítězili Spartané na souši (bitva u Nemeie a bitva u Koroney), ale byli poraženi na moři v bitvě u Knidu athénsko-perskou flotilou
- V Korintu v roce 393 př. n. l. vypukla občanská válka mezi demokraty a oligarchií
- Patová situace donutila obě strany jednat o míru, ale jednání skončila bezvýsledně

Královský (Antalcidasův) mír

- Spartská falanga byla poražena v pozemní bitvě u Lechaea (391 př. n. l.)
- Perská říše se obávala rozpínavosti Athén, a proto se přiklonila na stranu Sparty
- Hrozba nové perské invaze donutila protispartskou koalici kapitulovat
- Perská říše znovu obsadila řecká města v Malé Asii

Thébská hegemonie (371 – 346 př. n. l.)

Théby bojují se Spartou

- Povstání v Thébách v roce 378 př. n. l. vyhnalo spartskou posádku
- Tažení Cleombrota I. a Sphodriase jen na stranu vzbouřenců přivedla Athény
- Po dvou úspěšných námořních taženích rozbili koalici Athén a Théb uprchlíci z Platají
- Roku 375 př. n. l. byl obnoven Královský mír
- Théby samy expandovaly do Fókie roku 371 př. n. l. a došlo k bitvě u Leukter

Bitva u Leukter (371 př. n. l.)

Sparta a spojenci

- Cleombrotus I.
- Síly: 10 000 – 11 000
hoplítů a 1 000
kavaleristů
- Ztráty: 300 mužů

Théby a spojenci

- Epaminondas
- Síly: 6 000 – 7 000
hoplítů a 1 500
kavaleristů
- Ztráty: 1 000 mužů (z
toho 400 Spart'anů)

Spartans & allies

(Cleombrotus)

- 8,500 hoplites
- 1,000 cavalry
- 1,100 peltasts

Spartans

(Cleombrotus)

The Sacred Band of Thebes is an elite unit comprised of 150 homosexual couples. The rationale behind this is that lovers will fight more aggressively and bravely when by their lover's side, never dishonouring themselves and their lover by fleeing.

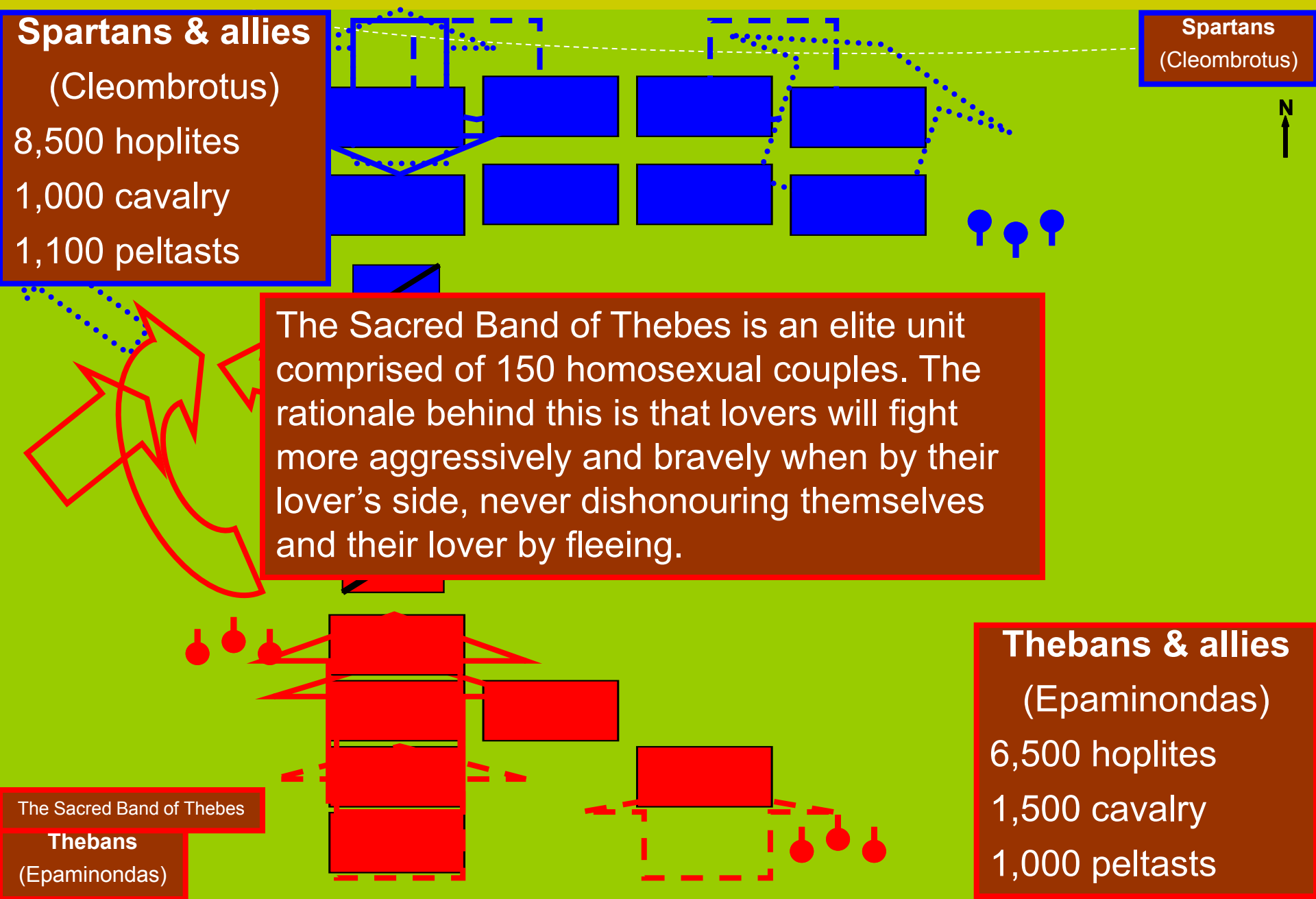
Thebans & allies

(Epaminondas)

- 6,500 hoplites
- 1,500 cavalry
- 1,000 peltasts

The Sacred Band of Thebes

Thebans
(Epaminondas)

Následky bitvy u Leukter

- Sparta definitivně přišla o svou pozici hegemona v Řecku
- Théby nemohly převzít její postavení, protože měly špatnou polohu a neměly dostatečnou vojenskou sílu
- Konec strachu z Perské intervence
- Staří spojenci opustili Peloponéský spolek a postavili se proti Spartě (Tegea)

Slabé Théby

- Thébská hegemonie trvala jen do smrti dvou vojevůdců – Epaminondas a Pelopidas
- Během čtyř invazí na Peloponés osvobodili Thébané heilóty
- Pelopidas umřel roku 364 př. n. l. při neúspěšném pokusu o atentát na Alexandra z Pherae
- Epaminondas umřel v bitvě u Mantineje roku 362 př. n. l.
- Po vítězství Makedonců ve Třetí svaté válce roku 346 př. n. l. skončila definitivně Thébská hegemonie

Vzestup Makedonie

Filip II. Makedonský

- *asi 382 př. n. l. – +336 př. n. l.
- Mládí strávil jako rukojmí v Thébách, kde se naučil nové vojenské taktiky
- Měl sedm manželek (politické sňatky)
- Pět dětí: tři dcery a synové Alexandr a Arrhidai (slabomyslný)

Reformy makedonské armády

- Profesionální armáda s organizovaným výcvikem, někdy i celodenním
- Zhruba 30 000 pěšáků, 2 000 kavaleristů
- Jen jezdci měli své osobní sluhy, centralizovaný týl pro pěchotu (jeden zásobovač na deset vojáků)
- Hlavní zbraní bylo 4,5 – 6 m dlouhé kopí (*sarisa*)
- Při obléhání používali obléhací stroje

Makedonská falanga

- Jádrem tvořili těžkooděnci (*pezhetairoi*) postavení v 16 řadách, přičemž se do boje přímo zapojila až 11. řada
- Zranitelné boky chránila lehká pěchota (*hypaspistas*)
- Elitní jednotku představovala šlechtická těžká jízda (*hetairoi*)
- Jednotlivé druhy vojska mezi sebou úzce spolupracovaly

Počátky makedonské expanze

- Roku 459 př. n. l. se Filip stal regentem za svého nezletilého synovce Amynta IV.
- Nejdříve porazil Ilyry a Paióny a byl prohlášen za makedonského krále
- Roku 357 př. n. l. dobyl Amfipolis a Pydnu
- Roku 356 př. n. l. také porazil ilyrsko – paiónsko – thráckou alianci a uzavřel spojení s městem Krenides (dnes Filippi), které mělo zlatá doly na hoře Pangaion

Řekové se Filipa nebojí

- Roku 352 př. n. l. porazil Filip Fóky v bitvě na Krokusovém poli a stal se doživotním archóntem thesálského spolku
- V letech 349 – 348 př. n. l. dobyl poloostrov Chalkidiké k nelibosti Athén
- V roce 346 př. n. l. definitivně porazil Fóky a díky tzv. Filokratovu míru uzavřel spojení s Athénami

Makedonská hegemonie

Na cestě k Chairóneii

- Roku 340 př. n. l. makedonská armáda oblehla Perintos a Byzantion, čímž zablokovala dovoz obilí z Černého moře do Athén
- Roku 339 př. n. l. byl Filip II. a jeho armáda povoláni Delfami do Čtvrté svaté války
- Démosthenés označil toto tažení za agresi a Athény vytvořily Helénský spolek, který měl Makedonce porazit

Bitva u Chairóneie

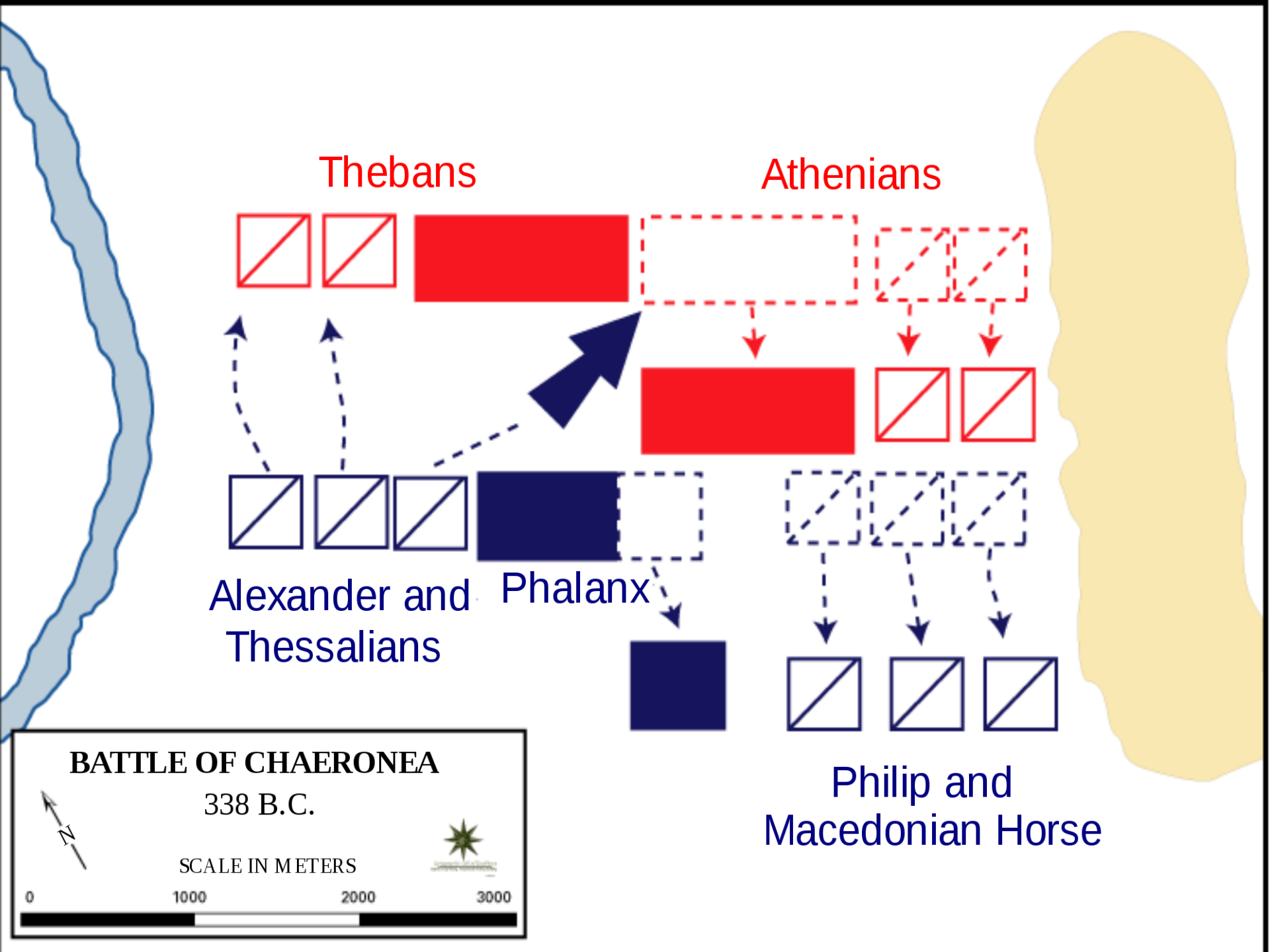
(2. srpna 338 př. n. l.)

Makedonie

- Filip II. Makedonský a Alexandr III. Veliký
- Síly: 32 000 mužů
- Ztráty: neznámé

Helénský spolek

- Charés a Theagenes z Bojótie
- Síly: 35 000 mužů
- Ztráty: asi 2 000 mrtvých a asi 4 000 zajatých

Thebans

Athenians

Alexander and Thessalians
Phalanx

Philip and Macedonian Horse

BATTLE OF CHAERONEA

338 B.C.

SCALE IN METERS

0 1000 2000 3000

Filip II. vládcem Řecka

- Na přelomu let 338/337 př. n. l. svolal vítězný Filip do Korintu zástupce všech řeckých poleis (jen Sparta se nedostavila)
- Řecká poleis musela dodržovat všeobecný mír, ale byl zachován jejich status quo a autonomie
- Filip II. byl jmenován vojenským velitelem celého Řecka a plánoval tažení proti Persii
- Roku 336 př. n. l. byl Filip II. zavražděn

Děkuji za pozornost

Prostor pro dotazy

Karel Kosmík